

Het verhaal van Esseghem (14) Rik Coolsaet

De beroemdste onbekende van de Esseghemstraat

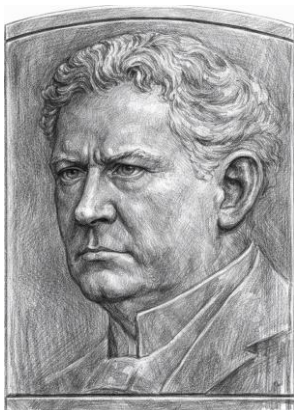
Onopvallend, helemaal bovenaan de Esseghemstraat, hangt sinds 1999 een gedenkplaat aan een huis: 'Hier woonde en schreef Jaak Pieter Ballings, Vlaanderens meest gespeelde auteur.' Wie kent Ballings vandaag nog? Ooit was hij nochtans beroemder dan zijn buur iets verderop in de straat: René Magritte.



Jaak Ballings was onderwijzer in een klein Brabants dorpje, Vollezele. In 1911 verliest hij daar zijn baan na een conflict met de plaatselijke kasteelheer, baron De Steenhault de Waerbeek. Die nam het Ballings kwalijk dat hij voor zijn zieke dochter een Vlaamsgezinde arts had geraadpleegd. Ballings trekt daarop naar Brussel en wordt vertaler op het ministerie van Nijverheid en Arbeid. Jarenlang pendelt hij dagelijks vijf uur heen en weer met het "trammeke van... tijd genoeg", zoals hij het later noemt in zijn gedicht De Boerentram. Maar net op die eindeloze ritten schrijft hij een groot deel van zijn toneelwerk.

In 1927 is hij het pendelen beu en vestigt hij zich in de Esseghemstraat, in een fraai art-deco-achtig huis van architect Louis Tenaerts, toen een grote naam. De burens zien hem vaak wandelen: 'een rijzige man, met blonde bakkebaarden, die men, met flambard, wandelstok en onafscheidelijke sigaar, rustig mijmerend en observerend, geregeld iedere dag door de Leopoldstraat kon zien schrijden'.

Ballings is op dat moment een gevierd toneelauteur, en zijn succes groeit jaar na jaar. In Esseghem schrijft hij zijn grootste hits: volkse stukken en kluchten, die overal opgevoerd werden — van grote schouwburgen tot amateurtoneelkringen. Hij is ook een begenadigd verteller en een veelgevraagd spreker in Vlaanderen en Nederland. Hij kan leven van zijn pen, iets wat in die tijd maar weinig kunstenaars gegund is.



In 1941 overlijdt hij. Meteen wordt een comité opgericht om de Esseghemstraat om te dopen tot Jaak Ballingsstraat. Niet minder dan honderdvijftig toneelwerken, zo klinkt het plechtig, hadden zijn naam tot in de kleinste dorpen en gehuchten verspreid. Daar kan geen sprake van zijn, antwoordt de burgemeester: de naam Esseghem behoort tot het oude Jetse erfgoed en is onlosmakelijk met de wijk verbonden.

De gemeente doet wel een symbolische geste en neemt Ballings op in een lijst van mogelijke straatnamen. Twintig jaar later, in september 1962, krijgt een nieuwe straat aan het Dieleghebos de naam Jaak Pieter Ballingslaan. Nog eens dertig jaar later beslist de gemeenteraad om een gedenkplaat aan te brengen op het huis waar hij zo lang woonde. Het duurt dan nog acht jaar voor die er effectief hangt.

Vandaag kent haast niemand Ballings nog. De ironie wil dat zijn buurman — die enkele jaren later in de Esseghemstraat kwam wonen, in een bescheiden benedenverdieping van een al even bescheiden rijhuis, en toen niet van zijn kunst kon leven — nu de beroemdste inwoner van Esseghem is.